

Okul Psikolojik Danışmanlarının Akran Zorbalığına İlişkin Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma

School Psychological Counselors' Experiences Related to Peer Bullying: A Qualitative Study

Emine Benli¹, Ali Özdemir²

¹Sorumlu Yazar, Psikolojik Danışman, Milli Eğitim Bakanlığı, emine.benli9838@gmail.com, (<https://orcid.org/0009-0006-7398-2334>)

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, aozdemir@marmara.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-6089-1966>)

Geliş Tarihi:28.04.2024

Kabul Tarihi:11.08.2024

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, okullarda çalışan psikolojik danışmanların, okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı vakaları ile ilgili deneyimlerini keşfetmektir. Nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Verilere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak ulaşılmıştır. Çalışma grubunda örneklem doyumuna ulaşılmış, 9 katılımcı bulunmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularında elde edilen temalar ve temaların altında oluşturulan alt temalar şu şekildedir: Psikolojik danışmanın tutumu temasında, duygu, düşünce ve davranış alt temaları elde edilmiştir. Önlemeye ve müdahaleye yönelik çalışmaları keşfetme temasında sağlıklı iletişim kurma ve çatışma yönetme ile psikolojik destek ve rehberlik alt temaları elde edilmiştir. İşbirliği temasında ise sorumluluk yüklenmeme ve paydaşlığa açık olma temaları elde edilmiştir. Katılımcılar, okullarda karşılaştıkları akran zorbalığına ilişkin tutumlarını kapsayan temada, duygu alt temasında şefkat, öfke, üzüntü gibi duygular yaşadıkları; düşünce alt temasında öğrencilere yardım sunma isteğinde oldukları; davranış alt temasında öğrencilerin davranışlarının temelinde yatan etkenlere dair öğrencilerde farkındalık geliştirme çalışmaları yaptıklarına ulaşılmıştır. Önleme ve müdahaleye yönelik çalışmalar temasında, akran zorbalığını sağlıklı iletişim kurma alt temasında serbest zaman etkinlikleri ve psiko eğitim çalışmaları yapılmaktadır. Psikolojik destek alt temasında akran arabuluculuğu, sınıf rehber etkinlikleri gibi teknikler uygulanmaktadır. İş birliği temasının sorumluluk yüklenmeme alt temasında, akran zorbalığı vakalarına yönelik yapılan çalışmalarda paydaşların akran zorbalığı vakalarını yalnızca rehberlik servisinin sorumluluğunda görmesine dair, paydaşlığa açık olma alt temasında ise aileyi sürece katarak psiko eğitim sunma ve zorbalığa karşı okulca ortak anlayış geliştirmenin gerekliliğine dair bulgular elde edilmiştir. Bu araştırma, psikolojik danışmanların, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve diğer paydaşların içinde bulunduğu, etkili akran zorbalığı vakalarını önleme ve müdahale programları geliştirmelerine yardımcı olacak bulgular ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığına ilişkin tutumlarını, uyguladıkları önleme ve müdahaleye yönelik çalışmaları, diğer paydaşlarla iş birliği noktalarındaki deneyimlerinin özünü konu alması bakımından özgün değer taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, psikolojik danışman, fenomenoloji, olgu bilim.

ABSTRACT

The main purpose of this research is to explore the experiences of school counselors about peer bullying cases they encounter in schools. Phenomenology (phenomenology) design, one of the qualitative research designs, was used. The data were obtained using a semi-structured interview form. Sample saturation has been reached in the study group and there are 9 participants. Criterion sampling and snowball sampling techniques were used to determine the study group. The data obtained were analyzed using descriptive analysis and content analysis. The themes obtained in the findings of the research and the sub-themes created under the themes are as follows: In the theme of the attitude of the psychological counselor, sub-themes of emotion, thought, and behavior were obtained. In the theme of exploring prevention and intervention activities, the sub-themes of healthy communication, conflict management, psychological support, and guidance were obtained. In the theme of cooperation, the themes of not assuming responsibility and being open to stakeholders were obtained. In the theme covering the attitudes of school counselors towards peer bullying encountered in schools, it was found that they experienced emotions such as compassion, anger and sadness in the emotion sub-theme; in the thought sub-theme, they were willing to offer help to students; in the behavior sub-theme, they carried out awareness-raising activities on the factors underlying the behaviors of students. In the theme of prevention and intervention activities, free time activities and psychoeducation activities are carried out in the sub-theme of establishing healthy communication about peer bullying. In the psychological support sub-theme, techniques such as peer mediation and classroom counselor activities are applied. In the sub-theme of the theme of cooperation, in the sub-theme of not assuming responsibility, it was found that the stakeholders saw the cases of peer bullying only as the responsibility of the guidance service, and in the sub-theme of being open to stakeholders, it was found that it was necessary to provide psychoeducation by involving the family in the process and to develop a common understanding against bullying by the school. This study reveals findings that will help psychological counselors, school administrators, teachers and other stakeholders to develop effective peer bullying prevention and intervention programs. When the literature was examined, it was found that there was no study that used a combination of content analysis and descriptive analysis to examine the experiences of school counselors in intervening in peer bullying. This study is considered to be of unique value in terms of addressing the attitudes of school counselors towards peer bullying, the prevention and intervention studies they implement, and the essence of their experiences in cooperation with other stakeholders.

Keywords: Peer bullying, psychological counselor, phenomenology, qualitative study.

GİRİŞ

Zorbalık, bir kişinin ya da grubun, kendini korumakta zorlanan diğer bir bireye ya da gruba, belli bir zaman devam eden yani süreklilik arz eden, acı verici ve hoş olmayan fiziksel, psikolojik, sosyal, duygusal sonuçları olabilecek söylemleri sözlü ve fiziksel ifade etmesi ile ortaya çıkmaktadır (Olweus, 1993; Olweus & Solberg, 2018; Pişkin, 2002). Bir davranışın zorbalık olarak adlandırılabilmesi için, zorbalığı uygulayan ile maruz kalan arasında yani fail ve kurban arasında bir güç dengesizliği olması gerekmektedir (Pişkin, 2002), fail ve kurban rollerinin değişkenlik göstereceğinin bilinmesi gerekmektedir (Toksöz, 2021). Zorbalığa uğrayan kurbanların genelde fiziksel açıdan zayıf, kendini yalnız hisseden, düşük özgüvene sahip, depresif ve kaygılı özellikler gösterdiği bilinirken, zorbalığı yapan faillerin ise kendini algılayışlarının olumlu, yüksek özgüvene sahip, öfke kontrolünü sağlama becerisinin düşük ve davranışlarının diğer kişilerin dünyasında ne gibi bir etki oluşturabileceğini bilme yani empati yeteneklerinin düşük kişiler oldukları aktarılmaktadır (Ayas & Pişkin, 2011; Genç, 2007; Toksöz, 2021).

Çocukların aile içinde buldukları konumun niteliği zorba ya da kurban olmalarını belirleyen önemli bir etken olarak görülmektedir. Fakirulloğlu (2022), tezinde yaptığı araştırmanın sonucunda şu bulguya ulaşmıştır: Engelleyici aile ilişkileri ve zorbalığa yönelik tutum arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, destekleyici aile ilişkileri ile zorbalık arasında da negatif yönde bir ilişki saptadığını aktarmaktadır. Benzer şekilde Toksöz (2021), ailenin evde çocuğu olumsuz etkileyecek şekilde davranması, mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu ile çocukta yüksek beklenti içinde bulunması, ev içinde yaşanan diğer çatışma ve stres durumlarından dolayı,

çocukların okulda zorbalığa başvurarak bunu bir yardım işareti olarak sergileyebildiklerinden bahsetmektedir.

Zorbalık çeşitleri fiziksel, sözel ve sosyal dışlama olmak üzere sınıflandırılmakta olup ilgili konu hakkındaki ilk araştırmalar, somut bir şekilde anlaşılabilen fiziksel ve sözel zorbalık türlerini kapsayan davranışlarla ilgilenmiştir. Sonraki araştırmalar ise gerçekliğinin somut bir şekilde anlaşılması zor olan sosyal ve ilişkisel zorbalık davranışları ile ilgilenmiştir (Olweus, 1993). Zorbalık okullarda farklı şekillerde görülebilmektedir. Bunlardan biri olan siber zorbalık, elektronik aletlerin kullanımı ile isteyerek ve tekrarlı karşı tarafa zarar vermeyi hedefleyen davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Hinduja & Patchin, 2010). Siber zorbalık, taciz edici veya tehdit edici mesajlar göndermeyi, bir Web sitesinde veya sosyal ağ sitesinde biri hakkında aşağılayıcı yorumlar yayınlamayı veya çeşitli şekillerde birini fiziksel olarak tehdit etmeyi veya korkutmayı içerir (Hinduja & Patchin, 2010).

Hanani (2018) psikolojik danışmanlara göre akran zorbalığının nedenlerini toplumun içinde bulunduğu siyasi durum, karşı taraftan intikam alma, çekememezlik, aile içi şiddete maruz kalma, sosyoekonomik durum, başka çocuklardan gördüğünü uygulama, başkalarına gücünü gösterme, disiplinsiz okul tutumu, içinde yaşanan çevre, öğrenciler arası sosyal ilişkilerin azlığı, anne ya da babadan birinin olmaması şeklinde olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca öğrencilerin sınıf içerisindeki sosyal normlara uyma endişesinden kaynaklı olarak birbirlerine zorbalık davranışını sergileme ya da tanıklık eden öğrencinin başka sınıfta zorbalık davranışını sergileme ihtimalleri artmaktadır (Salmivalli, 2010).

Okullarda akran zorbalığıyla mücadele etmek için farklı programlar geliştirilmiş olup bu çalışmaların temel hedefi, okuldaki zorbalığı önlemek, mevcut zorbalık davranışlarına müdahale etmek ve zorbalık döngüsünde yer alan öğrencilere destek sağlamaktır (Erk, 2019). Genel olarak tüm öğrencileri kapsayan genel önleme ve müdahale programları yanında, hedeflenen gruplara yönelik amaçlı programlar da uygulanmıştır (Nickerson, 2017). Erk (2019) kitabında, zorbalıkla ilgili önleme çalışmalarının temelinde okul genelinde ve sınıf düzeyinde olumlu davranış değişikliği ve duygusal zekayı geliştirmeye yönelik olduğunu aktarmaktadır. Hedef gruba yönelik önleme programları ise zorbalık döngüsü içindeki kişileri hedef almaktadır. Kurbanlara yönelik baş etme becerilerinin aktarıldığı çalışmalar yaygın bir şekilde bulunurken, akran zorbalığını yapan failler ise genellikle etiketlenmekte ve kendisine olumsuz bir tavır sergilendiği için kendilerinin eleştirildiğini hissetmektedirler (Cowie & Colliety, 2016). Milli Eğitim Bakanlığının 2022 yılında yayımladığı "Akran Zorbalığının Önlenmesi İçin Neler Yapabilir" adlı öğretmen broşüründe öğrencilerle ve aileleriyle yakın iletişim kurmanın, öğrencileri gözlemlemenin, iş birliğine açık olmanın ve gerektiği durumlarda uzmana sevk etmenin önemi üzerinde durmuştur.

Zorbalığın öğrenciler için yıkıcı etkisi göz önünde bulundurulduğunda, zorbalıkla ilgili vakaları önleme girişimleri devlet politikaları, öğretmenler, aileler, sağlıkçılar, toplumdaki bireyler ve hatta çocuğun kendisinin de bizatihi bulunması ile iş birliği içinde yapılmayı gerektirmektedir (Yosep vd., 2022). Ateşeyan vd. (2023), akran zorbalığını önlemede öğretmen, ebeveynler, ruh sağlığı uzmanlarının rolünün etkili ve büyük olduğundan, özellikle okul-aile iş birliği temelinde tüm okulu kapsayan müdahale programlarının eksikliğinden ve bunların artırılmasının gerekliliğinden bahsetmektedir.

Literatür bilgileri ışığında, akran zorbalığının okullarda sık karşılaşılan vakalar olduğunu ve öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratan bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki bu durum, öğrencilerin akademik başarılarından psikolojik sağlığına kadar geniş bir yelpazede sorunlara neden olabilmektedir. Okul psikolojik danışmanları, akran zorbalığı vakalarında kilit rol oynayan profesyonellerdir. Ancak literatürde, onların bu vakalarla ilgili yaşadıkları deneyimler, tutumlar ve uygulamalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımız görülmektedir. Bu konudaki yetersizlik, akran zorbalığı vakaları ile mücadele stratejilerinin etkililiğini azaltabilir ve öğrencilerin bu vakalardan korunmasında yetersiz kalınmasına sebep olabilir. Bu araştırma,

okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakaları ile ilgili yaşadıkları deneyimleri derinlemesine inceleyerek, bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmayı ve bu tür vakalarla daha etkili mücadele edilebilmesi için gerekli olan stratejileri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır:

1. Okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakaları ile çalışmaları esnasında ortaya çıkan tutumları (duygu, düşünce, davranış) nelerdir?
2. Okul psikolojik danışmanları, akran zorbalığı vakalarını önleme ve müdahale süreçlerinde hangi stratejileri kullanmaktadır?
3. Okullarda akran zorbalığı ile baş etmede yapılan çalışmalarda psikolojik danışmanlar ile öğrencilerden sorumlu diğer paydaşlar arasında nasıl bir iş birliği mevcuttur?

Bu araştırma soruları doğrultusunda, okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakalarına ilişkin deneyimlerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, psikolojik danışmanların bu tür vakalarla karşılaştıklarında sergiledikleri duygusal, düşünsel ve davranışsal tepkilerin yanı sıra, önleme ve müdahale süreçlerinde kullandıkları stratejiler incelenecektir. Ayrıca, akran zorbalığıyla başa çıkmada psikolojik danışmanlar ve diğer paydaşlar arasındaki iş birliğinin niteliği de araştırmanın odak noktalarından biri olacaktır. Bu kapsamlı bakış açısı, okul psikolojik danışmanlarının zorbalıkla mücadeledeki rolünü daha iyi anlamamıza ve bu alandaki uygulamaları geliştirmemize katkı sağlayacaktır.

Bu problem durumundan ve literatür bilgilerinden yola çıkılarak araştırmanın amacı, okullarda çalışan psikolojik danışmanların, okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı vakaları ile ilgili yaşadıkları deneyimlerini keşfetmek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda şu şekilde alt amaçlar oluşturulmuştur:

- Okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakaları ile çalışmaları esnasında ortaya çıkan tutumlarını (duygu-düşünce-davranış) keşfetmek.
- Okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakaları ile ilgili önleme ve müdahaleye yönelik çalışmalarını keşfetmek.
- Okullarda akran zorbalığı ile baş etmede yapılan çalışmalarda psikolojik danışman ile öğrenciden sorumlu diğer paydaşlar arasındaki iş birliğini keşfetmek.

YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma, okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığı vakaları ile ilgili deneyimlerinden öze ulaşmayı hedeflediğinden nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (Olgu bilim) deseni ile yürütülmüştür. Fenomenoloji, bireylerin bir kavram veya olgu ile ilgili başlarından geçen deneyimleri derinlemesine anlamlandırarak ortak özü keşfetmeyi hedefleyen nitel araştırma yaklaşımıyla açıklamayı hedeflemektedir (Creswell, 2016). Bu araştırma, katılımcı okul psikolojik danışmanlarından her birinin akran zorbalığı vakaları ile ilgili deneyimlerini keşfetmeye ve elde edilen verilerden de ortak kod, alt tema ve sonunda da temalara gitmeyi amaçladığından olgu bilim deseni kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın katılımcı grubunun belirlenmesi ölçüt örnekleme tekniği ile yapılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniğinde temel mantık, araştırmacının en başta belirlediği kriterler bulunmakta ve bu kriterlere uyum sağlayan durumlar çalışılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırma grubunda yer alan katılımcı psikolojik danışmanların öncelikle okulda çalışıyor

olmalarına ve akran zorbalığı ile ilgili çalışmış olmalarına dikkat edilmiştir. Sonrasında diğer katılımcılara da kartopu örnekleme tekniği ile ulaşılmıştır. Kartopu örneklemede, amaç geniş yelpazede veri elde edilebilecek örnekleme ulaşmak olup araştırmacı kritik durumları takip ederek bu kişilere ulaşmaktadır (Creswell, 2016). Araştırmacı, deneyimli olan ve önceden görüşme yaptığı katılımcı okul psikolojik danışmanlarının tavsiyesiyle, belirlenen kriterlere uyum sağlayan diğer katılımcılara ulaşmıştır. Dolayısıyla bu araştırmada katılımcı grubu, ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme teknikleri beraber kullanılmıştır.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Değişkenler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Çalışılan Okul Kademesi	Meslekte Çalışma Yılı	Çalışılan Okul Türü	Zümre
K1	Kadın	31	YL	Lise	9	D	Yok
K2	Erkek	45	L	Ortaokul	22	D	Var
K3	Kadın	25	L	Ortaokul	2	D	Yok
K4	Erkek	37	YL	Lise	15	D	Yok
K5	Erkek	30	YL	Lise	8	D	Yok
K6	Kadın	25	YL	Ortaokul	1	Ö	Var
K7	Kadın	29	YL	İlkokul	4	D	Var
K8	Kadın	26	L	Ortaokul	2	D	Yok
K9	Kadın	24	YL	Lise	2	D	Var

Not: Katılımcılar K harfi ile kısaltılarak gösterilmiştir. **Eğitim Düzeyi:** YL (Yüksek Lisans), L (Lisans) Çalışılan Okul Türü: D (Devlet), Ö (Özel)

Araştırma kapsamına dahil olan ve bilgisine başvurulmuş olan katılımcıların yaş aralığının 24-45 arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların 3 tanesinin lisans mezunu, 6 tanesinin de yüksek lisans mezunu veya yüksek lisans öğrencisi olduğu bilgisi alınmıştır. Çalışılan okul kademesine bakıldığında 4 katılımcının lise kademesinde, 4 katılımcının ortaokul kademesinde, 1 katılımcının da ilkökul kademesinde çalıştıkları görülmektedir. Katılımcıların meslekteki kıdem yılları 22 ile 1 yıl arasında değişmektedir. Katılımcılardan sadece 1 tanesi özel okulda çalışıyor olup, diğer katılımcıların tamamı devlet okullarında çalışmaktadırlar. Katılımcılardan 5 tanesinin zümresi varken 4 tanesinin zümresinin bulunmadığı görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin gerekliliğine ve araştırmanın genel amacına yönelik olarak görüşme soruları hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, konuya sıkı bağlılık olmamakta ancak görüşmedeki kadar da serbestlik sağlamamakta, sorularda gerekirse ifade değişiklikleri yapılması ve gerekirse yeni sorular yazılması da önem arz etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Yarı yapılandırılmış görüşme için araştırmacının bir planı bulunmalı fakat yine de bu planda esnek olmanın da faydası bulunmaktadır. Ek bilgiler elde etmek için de sonda soruları kullanılmıştır (Creswell, 2017).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken hedeflenen durum göz önünde tutularak literatür bilgisi kullanılmış, konu ile ilgili olgubilim deseninde yapılmış Google Akademik ve Yöktez tabanındaki birçok araştırmanın görüşme soruları taranmıştır. Araştırmaya ait sorular hazırlanarak görüşme formunun taslak hali oluşturulmuştur. 2 katılımcı ile pilot çalışma yapılmıştır. Sonrasında Eğitim Bilimleri alanında bir doçent doktor, Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında yüksek lisans mezunu uzman iki psikolojik danışman tarafından sorular ve katılımcıların cevapları incelenmiş, ekleme ve çıkarmalar yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Bu amaçla 9 katılımcı ile görüşmeler yüzyüze yapılmıştır. Buna ek olarak katılımcıların izinleri alınmak şartıyla ses kaydedici yardımı ile ses kaydı alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmaya konu olan verileri analiz etmek için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde hedeflenen durum katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdiği cevaplar ile verileri kavramsallaştırarak temalaştırmaktır. Bu temalar, katılımcıların cevaplarından neden-sonuç ilişkilerine giderek okuyucular için anlaşılabilirliği artırmak ve aynı zamanda da bulguların yorumlanmasında literatür bilgisinden alıntılar yapmayı sağlamaktadır (Ültay vd., 2021). Alınan ses kayıtları Transkriptor programı yardımı ile MS Word Programına ses kayıtları yazı olarak aktarılmıştır. Bu aktarımda bazı yazım yanlışlarını düzeltmek maksadıyla bu işlem birkaç defa tekrarlanmıştır. Görüşmelerin transkriptinin alınmasının ardından, her bir katılımcıya sorular ile verdiği cevaplar, doğruluğunu netleştirmek maksadıyla teyit ettirilmiştir. Alınan dönütler de göz önünde bulundurularak ayrı bir MS Word sayfasında her bir sorunun altında her bir katılımcının verdiği cevaplar toplanarak kategorize edilmiştir. Bu analiz basamağı ile araştırmacının, sorulara verilen cevapları özümsemesi amaçlanmıştır. Katılımcıların cevapları ile edinilen ham veriler kodlanmış, ilk kodlamada toplamda 29 kod elde edilmişse de bu kodlardan benzer olanlar çıkarılarak toplamda 22 koda düşürölmüştür. İlk alt amaç için Tablo 2’de verilen 10 kod belirlenmiş ve bu kodlar 3 alt temada toplanmıştır. Bu 3 alt tema “Psikolojik Danışmanın Tutumu” temasını oluşturmuştur. İkinci alt amaç için 7 kod belirlenerek 2 alt temada toplanmıştır. İkinci tema “Önleme ve Müdahaleye Yönelik alışmaları Keşfetmek” olarak isimlendirilmiştir. Üçüncü alt amaç için belirlenen 6 kod, 2 alt temada toplanarak “İş Birliği” teması olarak adlandırılmıştır. Yine bu işlem sırasında da eğitim bilimleri alanında doçent doktor olan bir uzmanın görüşüne başvurma yoluna gidilmiştir. Kodlar ile temalar karşılaştırılmış olup kod ve temalara uygun olarak bulgular raporlaştırılmıştır. Tırnak işareti ile raporlaştırma sırasında katılımcıların cevaplarından direkt alıntılar yapılmış, bu alıntılarda araştırmacı tarafından hiçbir değişikliğe gidilmemiş olup literatür taraması ile bulgular karşılaştırılmıştır.

2.5. Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada geçerlik, araştırmaya konu olan problemin çzölmesini amaç edinen, problemi olabildiğince objektif şekilde çzöme kavuşturma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca katılımcılara görüşme sırasında içerik yansıtması yapılarak katılımcının o anda teyidine başvurmak geçerliliği artırmaktadır. Araştırmacının diğer uzmanların teyidini alması geçerliği olumlu yönde etkilemektedir (Denzin & Lincoln, 2008; akt., Baltacı, 2019; Guba & Lincoln, 1982). Nitel araştırmalarda geçerlik kavramı verilerin doğruluğunu, güvenirlik kavramı ise verilerin inandırıcılığını ifade etmekle beraber, geçerlik daha güçlü bir anlam ifade etmektedir (LeCompte & Goetz, 1982). Araştırmacının araştırdığı duruma dair mümkün olduğunca yansız davranması ve olguyu olduğu şekliyle yansıtması geçerliği artırmaktadır (Kirk & Miller, 1986). Nitel araştırmalarda geçerlik, i geçerlik ve dış geçerlik olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Leininger, 1994). Nitel araştırmalarda i geçerlik yerine “inandırıcılık”, dış geçerlik yerine “aktarılabirlik” kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım & şimşek, 2011). İ geçerlik altı temel özellikle belirlenmektedir: i. Çalışma sahasında uzun soluklu çalışmalar yapmak ii. gözlem ve görüşmelerin farklı etkenlerden etkilenmemesi için devamlı olarak yapmak iii. araştırmanın farklı alt problemlerinin olması, farklı kaynaklardan faydalanma iv. ses kaydı, yazılı doküman, görsel veya not alma ile kanıt oluşturma v. uzman görüşlerine araştırmada yer verilmesi vi. araştırma grupla yürütölüyorsa, çözümlenen bilgilerin grup üyeleri tarafından kontrol edilmesi (Nicholas ve ark., 2006).

Nitel araştırmalarda güvenirlikten söz edebilmek için, veriler toplanırken araştırmacının, araştırmanın sistematığını büyük bir özenle ele alması gerekmektedir (Arslan, 2022). Bu nedenle Lincoln ve Guba (1985), nicel araştırmalardaki güvenirliğin, nitel araştırmadaki halini tutarlılık yani araştırma tekrarlansa araştırma bulgularının aynı olup olmayacağı meselesi ve doğrulanabilirlik yani teyit edilebilirlik olarak isimlendirmişlerdir. Miles ve Huberman (2019)’a göre güvenirlik araştırmaya dair her detayın gerekli özenle ele alınıp alınmadığı sorusuna cevap aramaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmacının konuya hakimiyeti, toplanan verileri anlamlı

olarak tanımlayabilmesi, değerlendirip çıkarımlarda bulunması, iyi bir dinleyici olmasının yanı sıra katılımcıların duygu ve düşüncelerini ve deneyimlerini anlayabilme becerisinin iyi olması, sahada elde ettiği yaşantıları bulgulara işleme beklenmektedir (Yin, 2017).

Araştırmacının rolüne bakıldığında; inandırıcılığı sağlamak adına, birinci araştırmacının MEB'e bağlı bir ilkokulda okul psikolojik danışmanı olarak görev yapması bu araştırma için gerekli uzun soluklu gözlem yapma şansına sahip olduğunu göstermektedir. Verilerde meydana gelebilecek çarpıklıkları tespit etmek ve gerekirse giderebilmek amacıyla, görüşme yapılan psikolojik danışmanlarla belirli süre vakit geçirilmiştir. Yine inandırıcılığı sağlamak adına, yapılan görüşmelerden doğrudan alıntılara bulgular kısmında yer verilmiştir.

Aktarılabirliği yani araştırma sonuçlarının farklı katılımcılar ve bağlam üzerinde uygulanabilmesi ölçütünü sağlamak adına, ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri ile belirlenmiş olan katılımcı grubu tüm detaylarıyla yöntem kısmında aktarılmıştır.

Tutarlılığı sağlamak yani araştırmanın tekrarlanması halinde bulguların aynı olup olmayacağını anlamak adına, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim ile çalışmış eğitim bilimleri alanında doktora derecesine sahip bir uzman ve en az yüksek lisans derecesine sahip bir uzman, kayıtları bağımsız olarak analiz etmişler, görüşme kayıtlarına dair dönütler vermişlerdir. Bu dönütler ile araştırmacının bulgularının tutarlı olduğu görülmüştür. Görüşmeler esnasında araştırmacı tarafsız kalıp katılımcıları yönlendirmeden, onların deneyimlerini olabildiğince şeffaf şekilde almaya çalışmıştır.

BULGULAR

Okul psikolojik danışmanlarının okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı ile çalışmalarındaki deneyimlerini araştırmaya odaklanan bu araştırmada toplanan verilerden elde edilen bulgular, temalar ve alt temalar halinde aşağıda sunulmuştur. Bu temaların altında yer alan kodların tanımlarının yer aldığı kod tanım tabloları ise ilgili temaların bitişinde verilmiştir.

3.1. Psikolojik Danışmanın Tutumu

Katılımcı psikolojik danışmanlara okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı vakaları ile çalışmalarında tutumlarını anlamaya yönelik sorular sorulardan alınan yanıtlara göre gelen cevaplar tutum teması duygu, düşünce ve davranış alt temalarına indirgenerek şöyle incelenmiştir:

Tablo 2

Okul Psikolojik Danışmanlarının Akran Zorbalığı Vakaları İle Çalışmalarında Ortaya Çıkan Tutumlarının (Duygu-Düşünce-Davranış) Keşfetmek Alt Amacında Ortaya Çıkan Temalar, Alt Temalar Ve Kodlar

Tema	Alt Temalar	Kodlar
Psikolojik danışmanın tutumu	Duygu boyutu	Üzüntü Öfke Şefkat
	Düşünce boyutu	Duygularını öğrenciye yansıtmama Yardım etme gerekliliğinde olmaları Davranışın kaynağını anlamlandırma
	Davranış boyutu	İhtiyaçlara yönelik farkındalık geliştirmek Disiplin aracılığıyla farkındalık geliştirmek Duygu farkındalığı sağlamak Olayın özünü sorgulamak

3.1.1. Duygu Boyutu

Katılımcıların büyük bir kısmı akran zorbalığı vakası ile kendisine gelen zorba öğrencilerle ilgili öfkelenmişliğini belirtmiş ancak sonrasında onlar için üzüldüklerini dile getirmişlerdir. Bir katılımcı da zorba öğrenciyi dinledikçe ona şefkat duyduğunu dile getirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu da mağdur öğrenciye karşı üzüntü duyduklarını ve onu şefkatle sarıp sarmalama ihtiyacına girdiklerini belirtmişlerdir.

“Böyle bir durum gördüğümde başta her iki öğrencim için de üzülüyorum. Öğrencilerim arasında böyle bir durum olması beni üzüyor ve kendim için de üzülüyorum bu olaya engel olamadığım için.” (K7).

“Hepimiz, bu sadece çocuklarda değil, hepimiz zorbalığa maruz kalabiliriz ama bununla baş edebilmemiz çok önemli. Çocukların bunlarla baş edememesi beni gerçekten üzüyor, onlara karşı üzülüyorum. Arada kızdığım da tabii ki, ilk geldiğinde odama çocuğa kızıyorum zorbalık yapan çocuğa, kızgınlık ana duygu oluyor ama sonradan bir şekilde uzlaştırıcı olarak orta yolu buluyoruz.”(K6).

3.1.2. Düşünce Boyutu

Katılımcıların büyük çoğunluğu öğrencilerin duygularını anlamaya çalışırken ona sempati beslememek yani duygularını öğrenciye yansıtmamak gerektiğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca öğrencilerden olaya dair duygu-düşüncelerini aldıktan sonra olaya dahil olarak yardım etme düşüncesine girdiklerini söylemişlerdir. Vakayı aldıktan sonra davranışlarının temelinde yatan durumları anlamlamaya çalıştıklarını söylemişlerdir.

“Psikolojik danışman olarak bizim tabii ki burada biraz duygularımızı izole etmemiz lazım. Yani burada duygusal davranmamız, duygularımıza göre hareket etmememiz lazım” (K4).

“İkisinin de özellikle zorbalık yapanın ebeveyn tutumlarında genellikle biz problemle karşılaşıyoruz. Zorbalığa uğrayan öğrencilerin de yine hem ebeveyn tutumları hem de öz güvenleri, hayır deme becerilerinin bu noktalarda yetersiz olduklarını görüyoruz” (K2).

3.1.3. Davranış Boyutu

Katılımcılar psikolojik danışmanlık görevlerini icra etmek amacıyla öğrencilerle ilgili çalışmalar yapmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Öncelikle olayın özünü hem mağdur hem zorba öğrenciden alarak sorgulamaktadırlar. Öğrencilerle görüşmeleri esnasında davranışlarının hangi duruma hizmet ettiğini anlamaya çalışarak, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik ve duygularını anlamaya yönelik farkındalık geliştirmelerini sağlamaktadırlar. Katılımcılar, zorba öğrenci davranışını değiştirmemekte ısrarcı olduğu takdirde, bu durumun disiplin suçu olduğuna dair bilgilendirme yapmak durumunda da kaldıklarını belirtmişlerdir.

“Zorbaları öncelikle sakinleştirme yoluna gidiyoruz sonrasında onu bu davranışa iten sebepler hakkında konuşuyoruz. Bu ihtiyaçları alternatif karşılama yollarına bakıyoruz. Mağdur öğrencide de kendini koruma üzerine konuşuyoruz” (K1).

Tablo 3

Okul Psikolojik Danışmanlarının Akran Zorbalığı İle Çalışırkenki Tutumlarının (Duygu-Düşünce-Davranış) Belirlenmesi Alt Amacında Ortaya Çıkan Kodlara Dair Kod Tanım Tablosu

Kodlar	Kod Tanımları	Örnek İfadeler
Üzüntü	Hem zorbaya hem mağdura karşı olduğu ve olayın geneline dair olan duygunun ifadesi	Zorbalık yapana da zorbalığa uğrayana da üzülüyorum.
Öfke	Zorba öğrencinin davranışlarına, bile isteye yaptığı bu zorbalığa başlangıçta tepki gösterme ifadesi	Zorbalık yapan öğrenciye karşı bazı durumlarda öfke hissediyorum.
Şefkat	Zorbalığa maruz kalmış mağdur öğrenci hakkında hissedilen duygu	Zorbalığa maruz kalan öğrencilere karşıda bir şefkat duygusu oluyor. Sarıp sarmalama ihtiyacı içinde oluyorum bireysel duygulara baktığımız zaman.
Davranışın Kaynağını Anlamlandırma	Zorba ve mağdur öğrencilerin sergiledikleri davranışın altında yatan asıl nedenlere odaklanmaya dair ifade	İkisinin de özellikle zorbalık yapmanın ebeveyn tutumlarında genellikle biz problemle karşılaşıyoruz. Zorbalığa uğrayan öğrencilerin de yine hem ebeveyn tutumları hem de öz güvenleri, hayır deme becerilerinin bu noktalarda yetersiz olduklarını görüyoruz.
Duyularını Öğrenciye Yansıtma	Psikolojik danışmanların işini iyi yapabilmesi için yaşanan durumlar karşısında daha nötr kalması gerektiğini düşünmek	Psikolojik danışman olarak bizim tabii ki burada biraz duygularımızı izole etmemiz lazım. Yani burada duygusal davranmamız, duygularımıza göre hareket etmememiz lazım
Yardım Hizmeti Sunma	Mağdur ve zorba öğrencilerin haklarını koruyabilmek adına onlara yardım hizmeti sunma	Mağdur öğrenciyi korumaya yönelik bir his uyandırdım söyleyebilirim. Zorbalığı yapan öğrencinin de yaptığı davranışı durdurmayla ilgili, durdurmasıyla ilgili bir düşüncem oluşuyor ilk başta.
Olayın Özünü Sorgulamak	Hem zorba hem mağdur öğrenciyi dinleyerek olayın ne zaman, nasıl, kimler tarafından ortaya çıktığını öğrenmek	Bu arada zorbalığı yapan öğrencinin bile hani onu bilen ötürü dinliyorum ki haklı haksız bir taraf tutuyormuş gibi görmesinler beni diye. Onun da çünkü desteğe ihtiyacı var aslında değişmek için.
Duygu Farkındalığı Sağlamak	Bireyin duygularını ve bilişsel süreçlerini kapsayan, bireyin sadece kendisini değil aynı zamanda çevresindekilerinin de duygularını fark edebilme ve anlamlandırabilme becerisine sahip olması ve kendi his dünyasını iyileştirebilmesi	Zorbaları öncelikle sakinleştirme sonrasında onu bu davranışa iten sebepler hakkında konuşuyoruz. Bu ihtiyaçları alternatif karşılama yollarına bakıyoruz. Mağdur öğrencide de kendini koruma üzerine konuşuyoruz.
Disiplin Aracılığı ile Farkındalık Geliştirmek	Öğrencileri sergiledikleri davranışların zorbalık olduğu konusunda bilgilendirmek, ayrıca bu davranışın devamı halinde disiplin kuruluna sevk edilmesinin gerekebileceği hakkında genel bir bilgilendirme yapmak	Zorbalık yapan öğrenciler için de öğrenci, öğrenci disiplin kuruluna gittiğinde zorbalık yapan öğrencilerin nedenleri ya da zorbalığa uğrayan öğrencilerin nedenleri üzerine görüşmeler yaptıktan sonra bunları bireysel görüşmeler aldık, bunları detaylı yaptık, yüzde yüz başarı sağlansa da bu destekleyici tavır gerçekten etkili oldu.
İhtiyaçlara Yönelik Farkındalık	Öğrencilerin bu zorba ve mağdur davranışlarının altında yatan asıl ihtiyaçları öğrenerek bunlara dair farkındalıklar geliştirebilmelerini sağlamak	Çünkü zorbalık yapmanın da kendi duygusal ihtiyaçları bambaşka. Zorbalığa uğrayanın da kendi duygusal ihtiyaçları bambaşka. İkisinin de aslında ihtiyacı olan bir şeyler var ve ikisinin de yardıma ihtiyacı var en nihayetinde.

3.2. Önleme ve Müdahaleye Yönelik Çalışmaları Keşfetmek

Katılımcıların akran zorbalığı vakalarını önleme ve müdahaleye yönelik çalışmalarını keşfetmek amacıyla sorulan sorulardan alınan cevaplar dahilinde belirlenen alt temalar psikolojik destek ve rehberlik ile sağlıklı iletişim kurma ve çatışma yönetme şeklindedir.

Tablo 4

Okul Psikolojik Danışmanlarının Önleme Ve Müdahaleye Yönelik Çalışmaları Keşfetmek Alt Amacında Ortaya Çıkan Temalar Ve Kodlar

Tema	Alt Temalar	Kodlar
Önleme ve müdahaleye yönelik çalışmalar	Sağlıklı iletişim kurma ve çatışma yönetme	Serbest zaman etkinlikleri düzenleme Sağlıklı arkadaşlık iletişimi kurmayı geliştirme Psikoeğitim
	Psikolojik destek ve rehberlik	Bireyle psikolojik danışma Grupla psikolojik danışma Akran zorbalığını anlatma Akran arabuluculuğu

3.2.1. Sağlıklı İletişim Kurma ve Çatışma Yönetme

Katılımcı psikolojik danışmanlar öğrencilerin sağlıklı ilişkiler geliştirebilmeleri adına çeşitli psikoeğitimler düzenleyerek özellikle sağlıklı iletişim kurma becerisi başta olmak üzere, atılganlık becerisi, arkadaşlık kurma becerileri gibi konuları grup rehberliği ya da grupla danışma süreci ile öğrencilere aktardıklarından bahsetmişlerdir. Katılımcılar, okul iklimini ve kültürünü oluşturabilmek adına, okulda serbest zaman etkinliklerinin, festival, yarışma, kermes, münazara tarzı etkinliklerin öğrencilerin birbirleri ile kaynaşarak zorbalığın etkili şekilde azalttığından söz etmişlerdir.

“Geçtiğimiz yıl spor müsabakaları yaptık o beraber olma kültürünün oluşması, okul kültürünün oluşması için, onun yanında işte müzik zümresiyle işte biraz festival gibi çalışmalar yapıldı. Bunun yanında işte sergiler yapıldı” (K5).

“Ben daha çok arkadaşlık becerilerini geliştirme noktasında çalışmaya çalışıyorum, önleyici olarak. Birbirlerinin farklı yönlerini keşfetmeleri, bir arada olmak, arkadaş olmak ne anlama geliyor? Bunun üzerine çalışmaya çalışıyorum. Bir de iletişim becerileri. Çoğu zorbalığın sebebi aslında sağlıklı iletişim kuramamak. İletişim becerileri ve arkadaşlık becerileri geliştirerek zorbalığı önlemeye çalışıyorum. Bu konuda seminer ve etkinlik uygulamaları yapıyorum” (K1).

3.2.2. Psikolojik Destek ve Rehberlik

Akran zorbalığı vakaları gerçekleştiğinde zorba, mağdur, tanıklık eden öğrenciler üzerinde oluşacak olumsuz etkiyi minimuma indirmek adına katılımcılar, bireyle psikolojik danışma gerçekleştirmektedir. Zorba, mağdur, tanık öğrencilerin aynı grupta bulunduğu grupla psikolojik danışma oturumları gerçekleştiren katılımcılar da bulunmaktadır. Ayrıca öğrencilerin yaptığı davranışın zorbalık olduğunu anlayabilmesi adına akran zorbalığının ne olduğunu anlatmak üzere çeşitli sınıf rehberlik etkinlikleri düzenlediklerinden söz etmişlerdir. Zorbalık gerçekleşmeden önce ya da sonra bir öğrenciye akran arabulucu psikoeğitimi vererek öğrencilerin kendi aralarında bu sorunu çözebileceklerinden söz etmişlerdir.

“Oturum katılımcılarını ayarladım. Bu 10 kişi şu şekilde oluşuyor, bir kısım zorba, bir kısım mağdur, bir kısım izleyici ve bir tanesi akran arabulucu olarak adlandırdığım çocuklar var. Bu akran arabulucular ise yani biraz böyle karışık olması grubunun dinamiği için çok iyi oluyor.” (K6).

“Yani yaptıkları davranışın zorbalık olduğunun bilincinde değiller. Öncelikle farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz.” (K8).

Tablo 5

Okul Psikolojik Danışmanlarının Önleme Ve Müdahaleye Yönelik Çalışmaları Keşfetmek Alt Amacında Ortaya Çıkan Kodlara Dair Kod Tanım Tablosu

Kategori	Kod Tanımı	Örnek İfadeler
Psikoeğitim	Zorbalığın önlenmesi için öğrencilerle birebir temas kurup, rehberlik servisine her durumda başvurabileceklerini bildirip, sınıf ve grup rehberlik etkinlikleri yaptırmak	Özellikle çok fazla zorbalık yapan çocukları çocuklarla birlikte. Sınıf rehberlikleri yapıyoruz. Ama bunun dışında bir de farklı sınıflardan grupla danışma gibi psiko eğitim gibi bir çalışma iki yıl boyunca yaptım farklı gruplarla yani.
Sağlıklı İlişki Kurma	Doğru iletişim ve arkadaşlık kurma becerilerini öğretmek	Dokuzuncu sınıflar çok fazla sıkıntı yaşıyorlardı. Kendi aralarında kaynaşmaları için okul psikolojik danışmanımız sınıflara çıkıp işte iletişim becerileri hakkında ya da işte bu aralarında işte nasıl desem, sağlıklı bir iletişimin oluşabilmesi için ya da işte kendilerini ifade edebilmeleri için güzel etkinlikler yaptı.
Akran Zorbalığını Anlatma	Zorbalığın içeriğini, hangi davranışlara zorbalık denildiğini, zorbalığın türlerini sınıf rehberlik etkinlikleriyle öğrencilere öğretmek	Zorbalığı önlemek için ilk başta bu konuyla ilgili sunumlar yapıyoruz. Öncelikle zorbalığın türleri nelerdir? Neler zorbalık içinde değerlendirilir? Çünkü çocuklar bazı şeyleri şaka olarak yaptıklarını zannediyorlar. Yani yaptıkları davranışın zorbalık olduğunun bilincinde değiller. Öncelikle farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz.
Serbest Zaman Etkinlikleri	Sınıf öğretmenleri ve idare ile işbirliği içinde öğrencilerin olumlu okul kültürü içinde olmaları için kendilerini gösterebilecekleri etkinlikler düzenlemek	Geçtiğimiz yıl spor müsabakaları yaptık o beraber olma kültürünün oluşması, okul kültürünün oluşması için, onun yanında işte müzik zümresiyle işte biraz festival gibi çalışmalar yapıldı. Bunun yanında işte sergiler yapıldı.
Akran Arabulucuğu	Okuldan gönüllü olarak seçilmiş öğrencilere psikoeğitim vererek, sorunlarını kendi aralarında çözmelerini sağlamak, bu sayede zorbalığın görülme sıklığını azaltmak	Akran zorbalığı elçisi yani sınıfta bir kişi seçip akran zorbalığı uğradığında ilk önce o kişinin müdahale etmesini, eğer çözemezse de bana gelmeleri gerektiği gibi bir etkinlik yapmıştım ve bunun biraz faydasını görmüştüm.
Teknik Kullanımı	Akut olay gerçekleşikten sonra anında müdahale, bireyle ve grupla danışma yapma, haftalık davranışsal ödevler verme gibi teknikler uygulanarak olayın sağaltımını sağlamaya çalışmak	Zorbalığa uğrayan, kendinden kaynaklı bir sorun olarak görüyorsa zorbalığın durumunu davranışsal hedefler koyuyoruz. Bunu aşamalandırıyoruz birlikte. Bu hafta bunu yapalım. Haftaya bunu bunu şekilde ilerliyoruz ve en sonunda sınıf ortamında kendini ifade edebileceği bir şekle geliyoruz.

3.3. İş Birliği

Katılımcıların akran zorbalığı vakaları ile çalışmalarında psikolojik danışman ile öğrencilerden sorumlu diğerleri arasındaki iş birliğini anlamak adına sorulan sorulardan alınan yanıtlar dahilinde belirlenen alt temalar sorumluluk alt temalar ve kodlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6

Okullarda Akran Zorbalığı İle Baş Etmede Yapılan Çalışmalarda Psikolojik Danışman İle Öğrenciden Sorumlu Paydaşlar Arasındaki İş Birliğini Keşfetmek Alt Amacında Ortaya Çıkan Temalar Ve Kodlar

Tema	Alt Temalar	Kodlar
İş birliği	Sorumluluk yüklenmeme	Yalnızca rehberlik servisinin misyonu olarak görme Normalleştirme
	Paydaşlığa açık olma	Ortak anlayış geliştirme Aileyi sürece katma Aileye psikoeğitim verme

3.3.1. Sorumluluk Yüklenmeme

Katılımcıların akran zorbalığı ile çalışırken okulda öğrencilerin gelişim ve eğitiminden sorumlu diğer paydaşları ile iş birliği yapıp yapamama noktasındaki deneyimleri sorulduğunda, katılımcılardan bazıları olumsuz cevap vermiştir. Okuldaki diğer öğretmenler ve idarenin, akran zorbalığı ile mücadele etmede, bu işi yalnızca rehberlik servisine atfederek iş birliğine yaklaşmadıklarını söylemişlerdir. Öyle ki bu durumu normal olarak görmekte ve hatta kendileri de zorbalık yapan öğretmenler ile beraber çalıştığını söyleyen katılımcı psikolojik danışmanlar da olmuştur.

“Okul bazında da toplum bazında da zorbalığın en temelde sebebi birçok zorbalık davranışının normal bir tepki olarak algılanması. Benim bu kişisel gözlemim, kişisel fikrim belki ama işte bir şeye öfkelenildiğinde şunu yapabilirsin tepkisi. Yani günün sonunda birine fiziksel zarar veriyorsan, ayıplanıp müdahale ediliyor ama o tepkinin alternatifi olmasını kimse düşünmüyor ve okulda çocuğun bir sorunu varsa, yanlış davranışı varsa bunun rehber öğretmen çözmesi, ilgilenmesi, önlemesi gerekiyor gibi bir algı var.” (K1).

3.3.2. Paydaşlığa Açık olma

Diğer yandan okullarında akran zorbalığı vakaları ile ilgili iş birliği içerisinde çalışan öğretmenler ve idareye sahip olan katılımcı psikolojik danışmanlar bulunmaktadır. Okuldaki personel olarak ortak anlayış geliştirdiklerini ifade eden katılımcılar, diğer bir ayak olan aileleri de sürece katarak onların, çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmaları için psikoeğitimler düzenledikleri bilgisine ulaşılmıştır.

“Müzik zümresiyle festival tarzı bir etkinlik yapıldı ve zorbalık yapmaya da uğramaya da potansiyeli olan öğrencilerimizi bu gruba katarak bir takım oluşturduk. Okulda aidiyet oluşturmaya çabaladık. Biraz da bizim okul kültürümüz çok iyi olduğu için öncülük yaptığımızda, diğer zümre arkadaşlarımız gayet iyi bir koordine buluyorlar. Kendileri açısından her türlü ellerini taşın altına koyuyorlar sağ olsunlar. İşbirliği çok etkili” (K5).

Tablo 7

Okullarda Akran Zorbalığı İle Baş Etmede Yapılan Çalışmalarda Psikolojik Danışman İle Öğrenciden Sorumlu Diğerleri Arasındaki İş Birliğini Belirlemek Alt Amacında Ortaya Çıkan Kodlara Dair Kod Tanım Tablosu

Kategori	Kod Tanımı	Örnek İfadeler
Ortak Anlayış	Zorbalığın önlenmesi ve müdahalesine yönelik yaklaşımların okuldaki çocuğun eğitiminden sorumlu herkes (öğretmen, idare, psikolojik danışman) için ortak olması	Bu duruma sadece ben rehber öğretmenlerin yapabileceği bir şey olduğunu zannetmiyorum. Bence idarenin de öğretmenlerin de elini taşın altına koyması lazım. Bir kere bu rehberlik anlayışı zaten işbirliği içinde olan bir anlayış.
Yalnızca rehberlik servisinin misyonu olarak görme	Okuldaki paydaşlar psikolojik danışmanla işbirliği yapmayarak tüm sorumluluğu psikolojik danışmana yüklemeleri	Daha çok rehber öğretmenlerin yani psikolojik danışmanların bir göreviymiş gibi görülüyor maalesef. İdare sadece bu konuda yani en son duyuyor ya da yani böyle çok ciddi boyutlara ulaştığında müdahale ediyor. Öğretmenler ise yani direkt sadece işte rehber öğretmenine yönlendirme konusunda işin içinde varlar.
Aileyi Sürece Katmak	Psikolojik danışmanların akran zorbalığıyla baş etmedeki en büyük işbirlikçileri öğretmen, idare ve velidir	İdare ve öğretmen rehberlik servisi grubu içerisinde bu üçünün de mutlaka iş birliği içerisinde olmalı. Buna bir de aileyi katmamız gerekiyor.
Normalmiş Gibi	Öğrenciler arasındaki zorbalık davranışının kimi öğretmenlerce dikkate alınmayarak normal bir tepki gibi görülmesi	Okul bazında da toplum bazında da zorbalığın en temelde sebebi birçok zorbalık davranışının normal bir tepki olarak algılanması. Öğretmenlerin zorbalığı kendilerinin yaptığı durumlarda oluyor. Sözel zorbalık. Fiziksel zorbalık değil belki ama sözel ve duygusal zorbalığı. Öğretmenler de çok rahat yapabiliyor. Normal bir şeymiş gibi.
Aileye Psikoeğitim Verme	Ailelere çocuklarına doğru yaklaşımlarda bulunabilmeleri için bilgilendirme yapmak	En çok da aile görüşmeleri yapıyoruz ve ailelere seminer ve eğitimler düzenliyoruz. En temelde aile tutumları ve beraberinde olumlu davranış geliştirme, sınır koyma, bunların hepsi aslında besleyen ve etkileyen noktalar. Bu konularda aileleri bilgilendirme çalışmaları yapıyoruz.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, okullarda çalışan psikolojik danışmanların akran zorbalığı vakalarına ilişkin deneyimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır. Akran zorbalığı, çocuklar ve gençler arasında yaygın bir sorun olup, psikolojik ve sosyal etkileriyle ciddi sonuçlar doğurabilmektedir (Genç, 2007). Okullardaki akran zorbalığını araştıran çalışmalarda, akran zorbalığını önleme ve müdahale çalışmalarında okuldaki öğrencinin eğitim ve öğretiminden sorumlu tüm paydaşların ve velilerin ortak bir politika benimseyerek, olumlu arkadaşlık ilişkileri ve okul iklimi yaratmaya çalışmaları gerekmekte olduğu görülmektedir (Arslan & Akın, 2016). Buradan hareketle, okul psikolojik danışmanlarının, okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı vakalarına ilişkin deneyimleri, kullandıkları yöntemler dikkate alınarak akran zorbalığını önleme ve müdahale için etkili programlar geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre, katılımcı psikolojik danışmanlar arasında akran zorbalığına karşı sergilenen tutumlar çeşitlilik göstermektedir. Alan yazında öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin sergilediği hatalı tutumların akran zorbalığının görülme sıklığını artırdığına ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Scarpaci (2006) çalışmada, hatalı öğretmen tutumlarının akran zorbalığını önlemede en büyük engel olduğunu aktarmıştır. Bu sebeple okullarda öğretmenlerin, okul idaresinin, psikolojik danışmanların zorbalığı yapan ve zorbalığa maruz kalan kalan öğrencilerin kimler olduğunu tespit etmeleri, risk faktörlerini artırıcı unsurların neler olduğunun farkında olmaları, öğrencilerin sağlıklı bir gelişim seyri göstermelerinde önem arz etmektedir (Morkan Şahin&Aral, 2023). Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulardan hareketle, psikolojik danışmanların akran zorbalığı vakalarına ilişkin tutumlarının farklılık göstermesinde bireysel deneyimleri, meslekte çalışma süreleri, eğitim ve yetiştirme süreçleri, kurumsal faktörler gibi etkenler bulunmaktadır. Farkındalığı yüksek bireyler amaca yönelik davranmakta, iyi oluş halleri yüksek ve anda gerçekleşen durumlara karşı bilinçli bir şekilde aksiyon alabilmektedirler (Özyeşil vd., 2011). Araştırmanın katılımcı psikolojik danışmanları, akran zorbalığı vakalarında hızlı bir şekilde harekete geçip yardım hizmeti sunmanın önemini temel almak üzere, bireysel görüşmenin önemini vurgulayanlar yanında grup görüşmesinin daha etkili olacağını belirtenler de olmuştur. Araştırma sonucunda psikolojik danışmanların hem zorba hem mağdur öğrencilere dair üzüntü duydukları, zorba öğrenciye öfkelenedikleri ama sonunda her iki tarafa da şefkat duygusu beslediklerine ulaşılmıştır. Alan yazında öğretmenlerin zorba ve mağdur öğrenciler üzerindeki rolünün koruyucu ve durumun belirleyicisi olma gibi önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Yani öğretmenlerin kendilerinin saldırgan olmayan davranışlarıyla öğrencilere rol model olmaları koruyucu işlevi artırmaktadır (Donat vd., 2018). Araştırma sonucunda psikolojik danışmanların akran zorbalığı ile ilgili zorba ve mağdur öğrencilere zaman zaman kendilerini açmalarının da koruyucu bir işlev sergilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Psikolojik danışmanların akran zorbalığıyla baş etme stratejileri de araştırmanın odak noktalarından biridir. Bulgular, psikolojik danışmanların olaylar baş göstermeden önce önleme ve farkındalık yaratma programlarına odaklandığını göstermektedir. Öğrencilere baş etme becerileri kazandırma, empati geliştirme, duygusal zeka psikoeğitimi gibi yaklaşımlar, akran zorbalığı ile baş etmede etkili olduğu düşünülen stratejiler arasındadır. Özbek ve arkadaşlarının (2020) geliştirdiği akran zorbalığını önleme modülünde odak nokta öğrencilere farkındalık kazandırmak ve iletişim becerilerini geliştirmek olmuştur. Bununla birlikte bu çalışmada, psikolojik danışmanların, akran zorbalığının nedenlerini anlamaya ve zorbalık yapan öğrencilerle bireysel çalışmalara odaklanmanın önemi ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda okulda düzenlenen serbest zaman etkinlikleri, öğrenciler arasında olumlu bir iklim oluşturduğundan bu etkinliklerin akran zorbalığının önlenmesinde önemli bir faktör olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İçerik kapalı bireyler, grup etkinliklerine katıldıklarında iletişim becerilerini geliştirirler, atılganlık becerilerini öğrenirler. Özellikle grup içinde gösterilen davranışlar, yeni bireylerle tanışma, yeni bakış açılarını görme öğrenmede olumlu rol oynayabilmektedir (Aydoğan&Gündoğdu, 2006).

Bir önleme ve müdahale çalışması olarak, belirli öğrencileri akran arabulucusu sıfatında görevlendiren psikolojik danışmanlar bulunmaktadır. Akran arabulucusu, çatışma içinde olan kişilerin problem çözme süreçlerini kullanmalarını sağlayan çatışmanın içinde bulunmayan üçüncü kişidir. Arabulucu tarafasızdır ve karar mercii değildir. Kişilere kendi kararlarını kendilerinin vermelerine yardımcı olan kişidir (Haynes, 1993; Akt., Taştan, 2004). Akran arabuluculuğu, öğrencilerin okul içi veya dışında yaşadıkları sorunları yine kendilerinin çözmeye çalışmasıdır yani bunun için bir öğrenciyi eğitmektir. Eğer hala çözemelerse de bu sorunu bir yetiştikine bildirmeleridir. Bir öğrencinin akran arabulucusu olması için gönüllülük şartı aranmaktadır (Demir & Mertol, 2021). Bu çalışmada da psikolojik danışmanların, okullarında görülen akran zorbalığını azaltmak için orta noktayı bulabilen, iletişim becerisi iyi öğrenciler seçerek zorbalığın görülme sıklığını azaltma hedefinde oldukları saptanmıştır.

Okul ortamında akran zorbalığıyla mücadelede psikolojik danışmanların rolü, iş birliği ve ortak çalışma ile daha etkili hale gelebilir. Arslan ve Akın (2016) çalışmalarında, akran

zorbalığına ilişkin ebeveynlerle yapılacak eğitimsel çalışmaların ve benzer şekilde okul idaresi ile öğretmenlere yönelik yapılacak eğitimsel çalışmaların akran zorbalığına yönelik farkındalığı artıracaklarını aktarmaktadırlar. Bu sayede zorba davranışların ve mağduriyetin önüne geçmek daha kolay olacaktır çünkü öğretmenler ve okul idaresi okul içerisinde bu davranışları kolaylıkla anlayabilecekler, ebeveynler de evde bunun tespitini daha kolay yapabileceklerdir (Arslan&Akın, 2016). Araştırmanın bulguları, okul yöneticileri, öğretmenler, aileler ve diğer ilgili paydaşlar arasında daha iyi bir iletişim ve iş birliği gerektiğini göstermektedir. Okul içi politikaların ve müdahale programlarının tüm okulu kapsayacak şekilde tasarlanması, akran zorbalığıyla mücadelede daha etkili sonuçlar doğurabilir. Çarkıt ve Bacanlı (2020) çalışmalarında, okullarda akran zorbalığının önlenmesinde öğrencilerin aileleriyle iş birliği yaparak aile eğitimleri verilmesi, gerektiğinde psiko-sosyal müdahalelerde bulunulması, öğrencilere problem çözme becerilerini öğretmenin önemli olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları, Milli Eğitim Bakanlığının 2022 yılında yayımladığı “Akran zorbalığı ile baş etme stratejileri”ni içeren modülün, öğrencinin eğitiminden ve gelişiminden sorumlu tüm paydaşlar için yani öğretmenler, okul idaresi, veliler için politikalaşmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Okuldaki diğer paydaşların iş birliğine yatkın olduğunu gören psikolojik danışmanlar, alanında gelişmeye kendini motive halde görürken, rehberlik faaliyetleriyle alakalı tüm sorumluluğu psikolojik danışmanın üzerine bırakan idare ve öğretmenlerle çalışan katılımcı psikolojik danışmanlar ise yeni bir şeyler yapmaya ya da öğrenmeye olan motivasyonun gün geçtikçe azaldığından bahsetmektedirler. Bu açıdan bakıldığında akran zorbalığı ile mücadelede iş birliğinin ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda veriler sadece psikolojik danışmanların beyanlarına dayanmaktadır ve objektif bir değerlendirme yapmak için farklı veri toplama yöntemleri kullanılması gerekebilir. Bu çalışma, nicel yöntemlerle geçerliği ve güvenilirliği Türk kültüründe kanıtlanmış olan ölçme araçlarıyla tekrarlanabilir.

Araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgulardan hareketle şu önerilerde bulunulmaktadır:

- Araştırmacılar okullarda birebir gözlem yaparak, akran zorbalığına vakalarıyla ilgili çalışmaların nasıl yürüdüğüne ilişkin nitel çalışmalar yürütebilir.
- Akran zorbalığı yapan, uğrayan, tanıklık eden öğrencilerle ilgili onların deneyimlerini öğrenmek ve davranışındaki dinamiklerin hangi durumlara dayandığına yönelik nitel araştırmalar yürütülebilir.
- Bu araştırma, her bir eğitim kademesinde çalışan katılımcı psikolojik danışman olmasına dikkat edilerek yapılmış olsa da, her bir eğitim kademesinde çalışan psikolojik danışmanlar kendi içinde ele alınarak farklı araştırmalar kapsamında incelenebilir.

Uygulayıcılar açısından bakıldığında, çalışma kapsamında katılımcıların en çok yakındığı durum şu şekilde olmuştur: Katılımcı psikolojik danışmanlar öğrencilerin travmatize anılar biriktirmemesi adına okullarda işlerini en iyi haliyle yürütmek istediklerini ancak akran zorbalığı özelinde, genel anlamda rehberlik faaliyetlerine okul idaresinden ve öğretmenlerinden gereken desteği göremediklerinden yakınmaktadırlar. Bu anlamda MEB genelinde ulusal bazda, her branştan öğretmenlerin yer aldığı, rehberlik faaliyetlerinin öneminden bahseden, iş birliğini ön plana çıkarmayı hedefleyen psikoeğitim programları düzenlenebilir. Bu oturumlarda gereken eğitimleri tamamlayan bir nevi arabulucu öğretmenler de kendi şehirlerinde bu eğitimi verebilir. Sonrasında her öğretmen kendi okullarındaki öğretmenlere bu eğitimi vermesi şeklinde ilerleyen, birebir teması içinde barındıran bir psikoeğitim zinciri ile öğretmen ve okul idarelerinin rehberlik faaliyetlerine olan iç görüsü artırılarak, psikolojik danışmanlarla iş birliği içerisinde öğrencilerin daha anlamlı yaşantılarının olduğu bir okul hayatı yaşamaları sağlanabilir.

Sonuç olarak, bu araştırma okullarda çalışan psikolojik danışmanların okullarda karşılaştıkları akran zorbalığı vakalarına yönelik deneyimlerini incelemiştir. Elde edilen bulgular,

psikolojik danışmanların farklı tutumlar sergilediğini, önleme ve müdahale açısından farklı teknikleri benimsediklerini, akran zorbalığıyla mücadelede iş birliğinin önemli olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları, okul psikolojik danışmanlarına, okul yöneticilerine, öğretmenlere ve diğer paydaşlara, daha etkili akran zorbalığı önleme ve müdahale programları geliştirmelerine yardımcı olacak bulgular ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407. Doi: <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Arslan, N., & Akın, A. (2016). Çözüm odaklı kısa süreli grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin akran zorbalığına etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6 (1), 72-84. Doi: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.62580>
- Ateşeyan, Y., Ateşeyan, K., Ateşeyan, H., & Yılmaz, H. (2023). Akran Zorbalığında Bilinçli Farkındalık: Akran zorbalığı. *Sağlık Bilimleri ve Klinik Araştırmaları Dergisi*, 2 (1). Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7866628>
- Ayas, T., Pişkin, M. (2011). Lise öğrencileri arasındaki zorbalık olaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü bakımından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 10 (2), 550-568. Doi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/90661>
- Aydoğan, İ., Gündoğdu, F.B. (2006). Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, Yıl: 2006/2, 217–232. Doi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/219361>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. Doi: <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Cowie, H., & Colliety, P. (2016). Who cares about the bullies?. *Pasta oral Care in Education*, 34(1), 24-33. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1089537>
- Creswell, J. W. (2013). *Steps in conducting a scholarly mixed methods study*. Discipline-Based Education Research Group.
- Creswell J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam Yayınları.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi.
- Çarkıt, E., Bacanlı, F. (2020). Okullarda akran zorbalığı: Öğretmen görüşlerine göre nitel bir çalışma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15 (24), 2545-2583. Doi: <https://doi.org/10.26466/opus.644848>
- Demir, E., & Mertol, H. (2021). Sosyal destek üzerine bir müdahale programının etkililiği: akran arabuluculuğu programı. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*. Vol. 5 (2), 205-217. Doi: <https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.363.1>
- Donat, M., Knigge, M. & Dalbert, C. (2018). Being a good or a just teacher: Which experiences of teachers' behaviour can be more predictive of school bullying? *Aggress. Behav.* 44, 29–39. Doi: <https://doi.org/10.1002/ab.21721>

- Fakirullahoğlu A.M.M. (2022). *Çocukların aile işlevselliği algıları ile zorbalığa yönelik tutumları arasındaki ilişkide stresin aracı rolü.* (Tez No. 727595) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=ZXSMJ-Ovs1IEk9u5IN4ryA&no=B8SZ2pqxD6UsLg19ePm5oQ>
- Genç, G. (2007). *Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi.* (Tez No. 226994) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi] Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=xILuTJjfAheAoX5wuRN_qg&no=vIGvZg5dlQCkXs0_0ErY9A
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30 (4), 233-252. Doi: <https://doi.org/10.1007/BF02765185>
- Hanani, A. A. K. (2018). *Filistin’de lise öğrencileri arasındaki akran zorbalığının incelenmesi.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kirk, J. & Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research.* Beverly Hills: Sage Publications.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Education Research*, 52(1), 31-60.
- Leininger, M. (1994). *Evaluation criteria and critique of qualitative research studies.* J.M. Morse (Ed.), *Critical Issues in Qualitative Research Methods* (s.95-115). Newbury Park, CA: Sage.
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry: Establishing Trustworthiness.* Sage.
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı, tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (2), 531- 562.
- Olweus, D. (1993). Bullies on the playground: The role of victimization. *Children on playgrounds: Research perspectives and applications*, 85-128. <https://psycnet.apa.org/record/1993-98114-003>
- Olweus, D., & Solberg, C. (2018). *Bullying among children and young people Information and guidance for parents.* Pedagogig Forum.
- Özbek, Ö. Y., Taneri, P. O. & Akduman, N. (2020). *Bibliyoterapi ve yaratıcı drama temelli akran zorbalığını önleyici öğrenci programı geliştirme çalışması*, EF0150. (Yayımlanmamış bilimsel araştırma raporu). (Proje no: EF150219b08). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Türkiye.
- Özyeşil, Z., Arslan, C., Kesici, Ş., & Deniz, M. E. (2011). Bilinçli farkındalık ölçeği’ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36 (160). <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/697/271>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (2022). *Akran Zorbalığı.* <https://orgm.meb.gov.tr/www/akran-zorbaligi/icerik/2085>
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2019). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi.* S. Akbaba Altun ve A. Ersoy (Çev. Ed.). Pegem Yayınları.
- Morkan Şahin, M. & Aral, N. (2023). Ergenlerin akran zorbalığı algıları ile öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 1106-1122. Doi: <https://doi.org/10.33206/mjss.1159316>

- Nicholas, D. B., Globerman, J., Antle, B. J., McNeill, T., & Lach, L. M. (2006). Processes of meta study: A study of psychosocial adaptation to childhood chronic health conditions. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 1-10. Doi: <https://doi.org/10.1177/160940690600500105>
- Nickerson A. (2017). Preventing and intervening with bullying in schools: a framework for evidence-based practice. *School Mental Health*. Doi: <https://doi.org/10.1007/s12310-017-9221-8>
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15 (2), 112-120. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>
- Scarpaci, R.T. (2006). Bullying: Effective strategies for its prevention. *Kappa Delta Pirecord*. 42, 170-174. Doi: <https://doi.org/10.1080/00228958.2006.10518023>
- Taştan, N. (2004). *Çatışma çözme ve akran arabuluculuğu eğitimi programlarının ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin çatışma çözme ve akran arabuluculuğu becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Toksöz, L. (2021). Japon eğitim sisteminde çözüm bekleyen bir sorun “Zorbalık”. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17 (1), 31-46. Doi: <https://doi.org/10.17244/eku.873124>
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201. Doi: <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/63326>
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları*. İ. Günbayı (Çev.). Ankara: Nobel
- Yosep, I., Hikmat, R., Mardhiyah, A., Hazmi, H., & Hernawaty, T. (2022). Method of nursing interventions to reduce the incidence of bullying and its impact on students in school: a scoping review. *Healthcare*. 10(10). Doi: <https://doi.org/10.3390/healthcare10101835>

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The main purpose of this research is to explore the experiences of school counselors about peer bullying cases they encounter in schools. In line with this purpose, the following sub-objectives were created:

- To discover the attitudes (feelings-thoughts-behaviors) of school counselors during their work with peer bullying cases.
- To explore school counselors' prevention and intervention studies related to peer bullying cases.
- To explore the cooperation between the psychological counselor and other stakeholders responsible for students in dealing with peer bullying in schools.

Method

Phenomenology (phenomenology) design, one of the qualitative research designs, was used. The data were obtained using a semi-structured interview form. Sample saturation has been reached in the study group and there are 9 participants. Criterion sampling and snowball sampling techniques were used to determine the study group. The data obtained were analyzed using

descriptive analysis and content analysis. In analyzing the data, the audio recordings of the interviews were transcribed. The transcripts were sent to the participants for confirmation. Taking into account the feedback received, the answers given by each participant were categorized. This enabled the researcher to better assimilate the responses. In order to ensure validity and reliability in qualitative research, the researcher handled the systematics of the research with great care. The researcher tried to remain as impartial as possible and tried to get the experiences of the participants in the most transparent form.

Findings

The themes obtained in the findings of the research and the sub-themes created under the themes are as follows: In the theme of the attitude of the psychological counselor, sub-themes of emotion, thought and behavior were obtained. In the theme of exploring prevention and intervention activities, the sub-themes of healthy communication, conflict management, psychological support and guidance were obtained. In the theme of cooperation, the themes of not assuming responsibility and being open to stakeholders were obtained. In the theme covering the attitudes of school counselors towards peer bullying encountered in schools, it was found that they experienced emotions such as compassion, anger and sadness in the emotion sub-theme; in the thought sub-theme, they were willing to offer help to students; in the behavior sub-theme, they carried out awareness-raising activities on the factors underlying the behaviors of students. In the theme of prevention and intervention activities, free time activities and psychoeducation activities are carried out in the sub-theme of establishing healthy communication about peer bullying. In the psychological support sub-theme, techniques such as peer mediation and classroom counselor activities are applied. In the sub-theme of the theme of cooperation, in the sub-theme of not assuming responsibility, it was found that the stakeholders saw the cases of peer bullying only as the responsibility of the guidance service, and in the sub-theme of being open to stakeholders, it was found that it was necessary to provide psychoeducation by involving the family in the process and to develop a common understanding against bullying by the school.

Conclusion

This study examined the attitudes, experiences and strategies of school counselors towards peer bullying in schools. The findings show that psychological counselors have different attitudes, adopt different techniques in terms of prevention and intervention, and that cooperation is important in combating peer bullying. This study reveals findings that will help psychological counselors, school administrators, teachers and other stakeholders to develop effective peer bullying prevention and intervention programs.

Originality

When the literature was examined, it was found that there was no study that used a combination of content analysis and descriptive analysis to examine the experiences of school counselors in intervening in peer bullying. This study is considered to be of unique value in terms of addressing the attitudes of school counselors towards peer bullying, the prevention and intervention studies they implement, and the essence of their experiences in cooperation with other stakeholders.